

RENAȘTEREA

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE
A VADULUI, FELEACULUI, GEOAGIULUI ȘI CLUJULUI

Redacția și Administrația:
CLUJ, Str. Iuliu Maniu Nr. 31

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ
Abonament: 500 Lei la an

Redactor responsabil:
Protoiereu DUMITRU ANTAL

CUPRINSUL:

Barbaria dela Sărăsău.

Prof. Dr. G. L. Muntean: Predica de pe munte.

Pr. L. David: Din trecutul parohiei Geomal.

Convocarea Congresului As. clerului „A. Șaguna”:

Convocarea conferinței preoțești din protop. Aiud.
Cronică. — Comunicat oficial. — Concurs pentru
întregirea postului de protopop a tr. Lăpuș;
și a postului de preot al parohiei Botez.

Barbaria dela Sărăsău.

Protopopul Maramureșului Mihail Muntean a trimis organelor superioare bisericești următorul raport, pe care îl publicăm mai jos, plini de revoltă și indignare față de inconstientul prefect care a săvârșit barbaria dela Sărăsău. Nădăduim că și va primi pedeapsa cuvenită, ca să nu fim nevoiți să ne mai ocupăm de el.

Aceasta faptă a fost comentată cu multă indignare de întreaga pressa din Capitală.

„Credincioșii noștri din comuna Sărăsău, trecuți dela catholicism la ortodoxie, în lipsă de biserică au instalat o capelă în una din încăperile goale dela școala primară din acea localitate.

Deaproape trei ani se închină în credința lor străbună în această capelă instalată în baza aprobării.

În ziua de 5 Noembrie a. c., s'a întâmplat o barbarie nemaipomenită, asemănătoare cu barbariile din vremurile generalului Buccow.

Femei, bărbați, bătrâni ortodocși și gr. catolici, au venit a doua zi dimineața, anunțând că în marginea drumului de țară în Sărăsău, sunt risipite cele sfinte. Plângând cereau pedeapsa lui Dumnezeu, asupra celor cari au îndrăsnit să-și bată joc de Casa lui Dumnezeu.

În aceeași zi am sesizat parchetul de Maramureș, cerând eșirea la fața locului, spre a constata profanarea adusă celor sfinte.

Procurorul a constatat, din depunerile martorilor, că primarul, notarul (evreu), preotul catolic din comună, din ordinul prefectului de județ, Flaviu Jurca, au dat capela a-

fară, încărcând pe car toate cele sfinte, aruncându-le pe lângă drumul de țară în curtea unui țăran, și o parte din vasele sfinte, potir, stea, antemis, etc., pe jos în casa unui țăran. Sfântul prestol a fost aruncat din drum peste gard, sfărâmându-se o parte din el, multe părți, precum și Sf. Cuminecătură au fost pierdute.

Populația Maramureșului fără deosebire de contesiuni, care îndură mizerii mai multe ca oriunde, a primit o lovitură în sufletul său, ce i-a mai rămas unica mângâiere, Biserica.

Barbaria săvârșită a produs o sguuire sufletească de nedescris, care nu știm unde va duce. Preoțimea noastră conștientă de datoria ce o are față de interesele superioare ale neamului, va căuta să liniștească spiritele agitate pentru această profanare.

Nu numai cazul de mai sus arată că biserica noastră e persecutată ci și alte cazuri întâmplare recent, raportate de noi și anume: comisia interimară din Vișeu-de-jos a fost suspendată și tot acelaș lucru s'a întâmplat și cu comisia din Valea-Porcului. Toți aceștia au fost suspendați de prefectul județului pe motiv că sunt ortodocși.

În interesul liniștirii spiritelor și așa destul de agitate în acest județ, fiind vorba de demnitatea Bisericii noastre, adânc lovite în prestigiul ei, călcată în picioare de prefectul județului, care a întronat vechea eră ungurească de persecuție și lupte confesionale Vă rugăm să interveniți la On. Minister, nu numai pentru înlocuirea lui imediată ci și pedepsirea exemplară”.

Predica de pe munte.

Observări introductive.

Domnul nostru Iisus Hristos vine în lume, ca să mântuiască neamul omenesc din robia păcatului. Întreaga-i activitate desfășurată în mijlocul oamenilor, este inspirată de acest suprem postulat al providenței divine. Fiecă face minuni, provocând fenomene extraordinare în natură și vindecând boale incurabile, numai prin puterea cuvântului, fiecă învață mulțimea să cunoască legile împărăției lui Dumnezeu, fiecă se aduce pe sine jertfă, are în vedere acelaș unic scop, mântuirea noastră.

Evangelistii gândindu-se că e bine să lase și posteriorității o icoană cât mai fidelă a activității lui, au spicuit momentele cele mai importante, eternizându-le în scris. Aceste momente ne sunt redade de obicei în ordine cronologică, fapt care în parte esclude posibilitate unei grupări sistematice a materialului expus. Dacă totuși ici, colo în evanghelii se ține cont și de ordinea sistematică a învățăturilor mântuitoare, are a se mulțumi nu atât autorilor evangheliei, ci însuși Mântuitorului, care-și orientează activitatea după un program bine stabilit. Lucrul este explicabil. Evangelistii de teamă să nu întrelase ceva important din învățăturile Mântuitorului, sau de teamă să nu greșească în corecta lor redare, printr'o grupare sistematică, preferă să le expună în ordinea și în încopcierea de împrejurări în care ei le-au auzit. Întrucât însă Mântuitorul însuși lucră după un program de mai înainte stabilit, în anumite împrejurări ține cuvântări mai lungi în cari învățăturile lui sunt redade într'o ordine sistematică. Cea mai celebră cuvântare de această natură, păstrată de doi din evangeliști este binecunoscuta „Predică de pe munte“.

După locul pe care-l ocupă în evanghelii, precum și după împrejurările în cari a fost rostită, aparține începutului activității Mântuitorului. Conținutul ei îl putem reduce la o precisă schițare a conturelor împărăției divine. Sf. Părinți o numesc: „codicele legii noi“.

Numirea distinctivă de „Predica de pe munte“ este orientată după locul unde a fost rostită. Evangelistul Matei, înainte de a începe expunerea conținutului acestei cuvântări în cap. V. v. 1—2 ne spune: „Iar El văzând mulțimea s'a suit pe munte. Și șezând au venit la Dânsul învățării și El deschizându-și gura îi învață pe dânșii zicând:“, fără ca să precizeze mai de aproape, unde se află acel munte și cum se numea.

Tradiția îl numește: „muntele fericirilor“ identificându-l cu colina: „Kurun-Hattin“ (Coarnele

Hattinului), situată la 7 km. direcție nordvestică dela orașul Tiberias.¹⁾ Ieronim îl identifică cu muntele Tabor, sau un alt munte din jurul Capharnaumului.²⁾

Între teologii contemporani G. Dalman îl caută într'unul din masivii de bazalt aflători în partea superioară a Capharnaumului.³⁾

Mai apropiată de adevăr pare a fi părerea tradițională, întrucât colina „coarnele Hattinului“ corăspunde pe deplin împrejurărilor în cari Mântuitorul a ținut „Predica de pe munte“. Are o înălțime de aproximativ 560 m. peste nivelul lacului Genezaret, dominând întreagă împrejurimea. Vârful este compus din două ridicături, legate printr'un platou frumos, care poate cuprinde foarte comod câteva mii de oameni.⁴⁾

Ascultătorii acestei cuvântări au fost învățării și o mare mulțime de popor. Prin învățării avem să înțelegem pe apostoli și pe aderenții declarați, recrutați din masa poporului de rând. Masa cea mare a ascultătorilor însă era compusă din pelerini, veniți din toate orașele Galileii, din Decapolis, din Ierusalim și alte centre ale Iudeei, cărora s'au afiliat și călători cari însoțeau caravanele în trecăt prin Capharnaum. Toți aceștia auziseră multe despre Iisus. Unii văzuseră chiar din minunile Lui și ascultaseră învățăturile Lui. L-au însoțit din Capharnaum, presimțind că vor auzi adevăruri noi și vor vedea fapte extraordinare.

La aparență împrejurările externe în cari Iisus a ținut această cuvântare nu sunt identice în cele două referate evanghelice.

Evangelistul Matei în cap. V. v. 1 spune că Mântuitorul văzând mulțimea poporului s'a suit pe munte și șezând a început să învețe, iar evangelistul Luca în cap. VI. v. 17 spune dinpotrivă că Mântuitorul văzând mulțimea s'a coborât de pe munte la loc șes unde după ce a vindecat pe cei bolnavi a început să învețe. Ori cu toate că evangelistul Matei ne dă o copie mai fidelă a acestei cuvântări, asupra împrejurărilor externe în cari a fost rostită de Mântuitorul, nu insistă atât de mult ca evangelistul Luca. Ținând cont de toate datele cuprinse în evangelia a treia cap. VI. v. 12—20 disonanța dispăre.

¹⁾ Dr. V. Gheorghiu „Sf. Evanghelie după Mateiu“ vol. I. pag. 194. — Knabenbauer „Comment. in. Ev. sec. Matth“ Parisii 1892 pag. 176.

²⁾ S. Klameth „Die neutest. Localtraditionen Palästinas in der zeit vor den Kreuzzügen II. Die Ölbergüberlieferungen 1. Teil. Münster i. w. 1923, pag. 49.

³⁾ G. Dalman „Jesus-Jeschua. Die drei Sprachen Jesu-Jesus in der Synagoge, auf dem Berge, beim Passamahl am Kreuz“. Leipzig 1922 p. 52.

⁴⁾ Dr. V. Gheorghiu ibd. pag. 194.

Iată cam cum s'ar putea reconstrui momentele imediat premergătoare „Predicei de pe munte“.

Iisus desfășoară o activitate intensă în Capharnaum. Numărul aderenților și admiratorilor crește, în schimb și dușmănia fariseică față de el se accentuează crescând. Între timp Iisus părăsește orașul însoțit numai de ucenici, îndreptându-se spre muntele Coarnele Hattinului. Se urcă pe munte unde petrece o noapte întreagă în liniște desăvârșită și rugăciune. A doua zi își cheamă ucenicii cari au petrecut noaptea ceva mai la vale, probabil pe platoul care leagă cele două coame ale muntelui. Alege din mijlocul lor 12, cari de aci înainte au numele de apostoli.

Înconjurat apoi de ei a început să coboare vârful, Când s'au apropiat de locul unde au poposit ucenicii peste noapte, au văzut o mulțime de oameni, cari căutându-l pe Iisus în Capharnaum, au aflat locul unde s'a retras și au venit cu mic cu mare să-l vadă și să-l asculte. Iisus s'a apropiat de mulțime, s'a așezat pe un bloc de piatră, așezat ceva mai sus, de unde să poată cuprinde cu privirea întreg auditoriul. Ucenicii și poporul așezați în semicerc așteptă ca Mântuitorul să-și înceapă cuvântarea, care în împrejurările date promitea a fi foarte importantă.

Textul „Predicei de pe munte“ ni s'a păstrat în două forme. Într'o formă completă și unitară în evangelia lui Matei, cap. V. v. 3—VII. 29, și într'o formă fragmentară în evangelia lui Luca, cap. VI. v. 20—49. Puse în paralelă ambele texte ne izbește marea lor asemănare. Abstrăgând de faptul că începutul și sfârșitul celor două forme de expuneri sunt identice, expunerea lui Luca este o copie fragmentară a expunerii lui Matei. Anticitatea creștină nici n'a făcut caz de diferența de extensiune a celor două expuneri, ci a considerat expunerea din evangelia lui Matei drept o copie fidelă a cuvântării Mântuitorului, iar expunerea mai fragmentară din evangelia lui Luca, drept un rezumat al aceleiași cuvântări.

Diferența de extensiune este motivată prin scopul diferit urmărit de cei doi autori. Matei a scris evangelia sa pentru iudei, voind a-i convinge că Mântuitorul este adevăratul Messia promis de profeți. Eră deci necesitat să deslege problema, ce atitudine a avut Domnul nostru Iisus Hristos față de Vechiul Testament și față de practicile religioase ale contemporanilor orientate după Vechiul Testament.

Luca a scris evangelia pentru credincioșii din lumea păgână. Orice interes putea avea pentru păgâno-creștini expunerea raporturilor dintre noua

dreptate propovăduită de Mântuitorul și explicarea rabinică a legii Vechiului Testament și evlavia fariseică?

Diferența de extensiune la cei doi evangeliști a aceleiași cuvântări este un puternic argument pentru originitatea și autenticitatea ei, căci ceace pentru lumea păgână era lipsit de importanță, pentru iudeo-creștini încă multă vreme a fost valabil.

Critica modernă ridică o seamă de obiecțiuni împotriva unității, autenticității și compoziției textului evangelic al „Predicei de pe munte“.

Se afirmă întâi că nota caracteristică a evangheliei lui Matei este lipsa ordonării cronologice și teologice a materialului. Învățăturile și faptele Mântuitorului nu sunt grupate de autor după anumite rubrici generale, pentruca în forma aceasta să-și atingă scopul, de a înfățișa pe Iisus, ca pe adevăratul Messia al iudeilor. În cazul de față evangelistul Matei voește încă dela începutul activității publice a Mântuitorului, să-l înfățișeze ca pe regele messianic, și legiuitorul noului legământ. Pentru aceea grupează diferitele sentințe ale lui Iisus, cari au un caracter legislativ și pe cari le-a rostit cu diferite ocazii, într'o cuvântare unitară și o atribuie Mântuitorului, punând astfel față în față darea legii noi pe muntele fericirilor, cu darea legii vechi pe muntele Sinai.

În general și noi trebuie să concedem, că Matei înfățișează viața lui Iisus mai mult pragmatic, decât cronologic: fapt care însă nu ne îndreptățește a trage concluzia, că și predica de pe munte ar fi o compoziție liberă a evangelistului din sentințe rostite de Iisus, cu diferite ocazii. Faptul că autorul însuși precizează timpul, locul cu un cuvânt împrejurările în cari Mântuitorul a ținut această cuvântare, ne determină a considera predica de pe munte ca fiind autentică. Pe de altă parte unitatea internă este atât de desăvârșită, încât exclude posibilitatea unei incopierii de sentințe.

Se accentuează apoi: În evangelia lui Luca 6, 17 se află o cuvântare a Mântuitorului, care este înrudită de aproape cu „Predica de pe munte“ dela Matei, ba ce-i mai mult începutul și sfârșitul, sunt identice. Aceea cuvântare este însă mult mai scurtă decât aceasta, ceace denotă că Matei în predica de pe munte ne înfățișează un complex de cuvântări.

Aderenților acestei păreri le putem obiecta următoarele: Este lucru evident că textul „Predicei de pe munte“ dela Luca este un rezumat numai al unei cuvântări a Mântuitorului. Are un caracter sumar și incomplet; singuritele sentințe sunt expuse ca niște simple guome, fără de nici o legă-

tură între olaltă, astfel că referatul lui Matei are față de referatul lui Luca avantajul originalității.

În fine se afirmă, că singuritele părți din cari este compusă predica de pe munte la Matei, le găsim îngrățiate prin întreagă evangelia lui Luca, de multe ori într'o legătură de idei cu totul diferită.

Le răspundem acestora: au doară Mântuitorului nu i-a fost permis în decursul unei activități publice cari a durat trei ani să repete aceeași sentință de mai multe ori? Nu era oare necesar ca învățăturile principale, poruncile principale ale legii noi, pe cari la începutul activității sale le expune într'o cuvântare încheată, să le repete de câte ori reclamau împrejurările? ¹⁾

În consecință „Predica de pe munte“ așa după cum o găsim la evangeliști, nu este o compoziție a lor, ci o expunere fidelă a cuvântării Mântuitorului.

Mulți exegeți au comparat „Predica de pe munte“ cu darea legii pe muntele Sinai. (Ex. 19—34). Muntele fericirilor cu muntele Sinai, Moisi cu Iisus. Aci o scenărie pacinică, Iisus înconjurat de ucenici și popor, acolo muntele învăluit în nouri și fulgere, neatins de picior și mână omească. Aci mijlocitorul noului legământ, care cheamă mulțimea la fericire, acolo mijlocitorul vechiului legământ, care instigă aspre pedepse pentru cei ce calcă poruncile Sale. Aci vestitorul păcii, acolo stăruitorul fricci. Aci fiul casei, acolo servul casei. (Ev. 3, 5). ²⁾

Importanța cuvântării de pe munte se poate cunoaște și numai din această simplă paralelă. Gruparea materialului este oglinda desăvârșitului sistem după care Mântuitorul își ordona învățăturile. Se începe cu Fericirile, sau mai explicit zis condițiile prin cari cineva poate intra în împărăția divină V. 3—10. Acestea au să fie reprezentate prin ucenici, și prin nimic n-au să fie schimonosite V. 11—16. Iar dacă ucenicii în această chemare a lor trebuc să fi sarea pământului, lumina lumii, au lipsă de o precisă instrucție, cum se comportă legea veche și nouă, înțelepciunea rabinică, și învățătura lui Iisus între olaltă. În punctul central desigur stă problema principală: „Dreptatea“. Căci pe a face dreptatea și a fi drept, iudeii puneau toată greutatea. Totuși ajunseră cu timpul să aibă o concepție tare îndoelnică despre dreptate. Astfel se explică de ce Mântuitorul cu atâta seriozitate accentuează: „Dacă dreptatea voastră nu este mult mai mare decât a legiuitorilor

și fariseilor, nu veți intra în împărăția divină“ V. 20. Încă de două ori în locuri diferite ajunge Iisus să vorbească despre noua dreptate, odată unde accentuează exercițiul ei practic în acțiunile de milă (6, 1—17), iar a doua oară unde vorbește despre valoarea ei practică în raport cu bunurile pământești. VI. 19—34. Exemplele din V. 21—48 vor să precizeze raportul dintre dreptatea propovăduită de Iisus și tălmăcirea legii Vechiului Testament. După acestea nu vom greși când vom afirma că versetele 5, 17—20 cuprind tema predicii de pe munte. Se mai adaugă singuritele dispoziții călăuzitoare din 7, 1—23 și încheierea cu tabloul clădirii casei din 7, 24—27.

În amănunte dispoziția întregii cuvântări este următoarea:

A) *Introducere*

1. Condițiile pentru intrarea în noua împărăție și menirea ucenicilor V. 3—16.
2. Tema: Noua dreptate pretinsă V. 17—20.

B) *Tratarea*

- I. Noua dreptate V. 21—VI. 34.
 1. Ființa nouci dreptăți ilustrată în 5 exemple V. 21—48:
 - a) crimă V. 21—26;
 - b) preacurvia (desfrâul) V. 27—32;
 - c) jurământul V. 33—37;
 - d) răsplata V. 38—42;
 - e) iubirea față de dușmani V. 43—48.
 2. Noua dreptate și evlavia fariseică sau exercițiul practic a noiei dreptăți ilustrată în 3 exemple VI. 1—18:
 - a) blândețea VI. 2—4;
 - b) rugăciunea VI. 5—15;
 - c) postul VI. 16—18.
 3. Noua dreptate și bunurile pământești sau: valoarea practică a noiei dreptăți ilustrată în 3 exemple VI. 19—34:
 - a) adunarea bogățiilor VI. 19—23;
 - b) serviciul mamonei VI. 24;
 - c) grija peste măsură de nutremânt și îmbrăcăminte VI. 25—34.
- II. Singurite dispoziții călăuzitoare VII. 1—23 și anume:
 1. despre judecățile defavorabile VII. 1—6;
 2. despre ruga de cerere VII. 7—12;
 3. despre poarta cea strâmtă și drumul spinos al virtuții VII. 13—23.

C) *Încheiere*

Pilda despre clădit, ca un îndemn față de ascultători VII. 24—27.

Există și alte grupări ale materialului „Predicii de pe munte“ precum: Dr. V. Gheorghiu în

¹⁾ Dr. A. Bisping „Erklärung des Evangeliums Matthäus“ Münster 1867 v. I. pag. 120.

²⁾ Dr. A. Steinmann „Die Bergpredigt“ Paderborn 1926 pag. 6.

„Sf. Evanghelie după Matei“: vol. I. pag. 195. 1. Fericirile 5, 3—12; 2. Chemarea apostolilor 5, 13—16; 3. Raportul față de legea mozaică 5, 17—19; 4. Dreptatea fariseilor și cărturarilor 5, 20—48; 5. Viața religioasă și formalismul fariseic 6, 1—18; 6. Atitudinea față de bunurile pământești 6, 19—34; 7. Purtarea față de aproapele nostru 7, 1—5 și 8. Încheiere 7, 6—27.

Dr. Aug. Bisping, în „Erklärung des Evangeliums nach Matthäus“ ed. III. vol. pag. 121: 1. Fericirile 5, 3—12; 2. Funcționarii împărăției divine 5, 12—16; 3. Raportul dintre noul stat întemeiat de Mântuitorul și Theocrația Vechiului Testament 5, 17—48; 4. Activitatea cetățenilor împărăției divine evidențiază în exemple 6, 1—34; 5. Datoriile și drepturile acelorasi cetățeni, dreptul de petițiune în rugăciunea „Tatăl nostru“ etc. 7, 1—27.

O împărțire amănunțită a materialului, care prezintă diferențe mai mari în partea ultimă a „Predicei de pe munte“ o găsim la K. Bornhäuser „Die Bergpredigt“ Gütersloh 1923 pag. 161—191: a) Judecători și îndrumători 7, 1—6; b) Despre iubire 7, 7—14; c) Despre profeții adevărați și cei mincinoși 7, 15—23.

Prof. Dr. G. L. Muntean.

Din trecutul parohiei Geomal (județul Alba).

(Urmare și fine.)

Dupăce astfel am încercat să restabilim adevărul cu privire la ortodoxia acestei parohii, facem câteva constatări cu privire la biserica actuală din Geomal. Această biserică s'a zidit la anul 1813 și s'a terminat în 1829 sub păstoria vrednicului preot Daniil Rad care a preotit aci între anii 1795—1835. Biserica e clădită din piatră și cărămidă cu un zid gros de 2 metrii. Anul zidirii e bine precizat. Pe ușa bisericii, deasupra, pe stâlpii de piatră găsim anul zidirii 1813 și inițialele P.(opa) D.(aniil). În dosul bisericii, în drept cu strana stângă se află zidită o lespede cu însemnarea: „Făcutusau Aceasta Sf. Biserică în anu de(la) Ch. 1813. P.(opa) Daniil Rad paroh Geomal“.

În interior biserica e bine conservată, are 4 cupole. Iconostasul nu e de lemn, ci din piatră. Corespunde din punct de vedere estetic fiind înzestrată cu mobilier nou, și zugrăvită acum pentru prima dată în anul

1925 de prof. Sept. Marian din Aiud, dar e prea mică pentru numărul credincioșilor de azi. Biserica are hramul Nașterii Născătoarei de Dumnezeu, după cum găsim însemnat în antimis. El este foarte bine conservat. Bine îngrijit se mai poate întrebuintă încă 100 de ani. Pe acest antimis se află tipărit următoarele: „Dumnezeescul și sfințitul Oltar al Domnului Nostru Is. Ch. Sfințit cu darul Sfântului și de viață făcătorului Duh, Prin mâna și Blagoslovenia prea o sfințitului Kir Gherasim Adamovici Pravoslavnicilor, Episcop Al Marelui Principat al Ardealului, a sluji pe dânsul Dumnezeasca Liturgie În hramul Nașt. Preceștii (scris cu mâna) 1795.“

Cu nevoința și cu toată Kiltuiala celui mai sus numit. La anii dela Ch. 1795“.

Acest antimis, Daniil Rad poate îl va fi primit în dar dela episcopul Gh. Adamovici care-l va fi hirotonit.

Facem mai departe constatarea că, biserica aceasta nu este sfințită de arhieru. Preotul Rad Daniil amintește în însemnările pe cari le-am mai aflat, numai de slujba pentru punerea petrei fundamentale a bisericii, dar nu pomenește nimic despre sfințirea bisericii prin arhieru. Cea mai sigură dovadă despre aceasta, este că pe prestol în stânga se găsesc trei găuri goale, pentru sf. moaște cari numai mâna arhierască le poate așeza.

Pe atunci păstoria episcopul Vasile Moga, care eră încātușat amarnic prin instrucțiunea celor 19 puncte, așa că foarte greu se putea mișcă mai liber. De altă parte Geomălenii săraci, cași azi, și cu biserica terminată abia după 16 ani, vor fi tot amănat de pe o zi pe alta, să cheme pe episcopul lor pentru târnosirea sfântului lăcaș de închinare. Să nădărdum că aceea ce nu s'a făcut până acum, se va împlini într'uu viitor mai bun.

Încă un ultim cuvânt. În 1935 se împlinesc 100 de ani dela moartea pr. Rad Daniil. Pentru cinstirea memoriei acestui harnic și smerit slujitor al altarului, care a lăsat însemnări prețioase din trecutul parohiei și prin ostenelele căruia s'a durat aci un lăcaș dumnezeesc — s'ar cădea ca urmașii lui să-i înalțe o frumoasă cruce la mormântul lui uitat, ca o dreaptă prețuire a celui mai cărturar din preoții Geomalu-

lui. Această cruce să se sfințească la sâr-bătoarea. hramului bisericii (8 Sept.) cu slujbă în sobor cu ocazia căreia să se e-voce figura lui de preot cărturar și păstor vrednic al credincioșilor săi.

Dăm mai jos în anexe datele pe cari le-am găsit.

Însemnări pe cărțile de strană din Geomal.

1. În Biblia lui I. Bob, Blaj 1796 (prefață). Eu Daniil Rad parohul Geomalului is-pitind nu am putut afla la ce an sau în-cepăt satul nostru Geomalul a să face. Dară am aflat în niște cărți scoase din kăftălă-nie precum la anul de la Ch. 1370, au fost satul Geomal și Beldiu. Aflatam scris și aceasta cum că biserica cea întâi zidită de piatră în Geomal, sau isprăvit în anul de la Ch. 1664. A doua oară sau zidit mai lungă și mai largă la anul 1754. Bolta bisericii sau zidit la anul 1779. Proptele de zid pre din afară sau făcut în anul 1794. A treia oară a început din temelii a se zidi bise-rica din Geomal în anul de la Ch. 1813 iunie 9. nouă zile, am început a zidi mai lungă mai lată și mai înaltă cu turnul odată; întra cesta chip am început. După ce am slujit sf. liturgie și o sfințenia am pus temelii lăduță de piatră supt cornul bise-ricii de către oltar în partea despre miază noapte: pusam întra cea lăduță o cruce pe marmoră pomăzuită cu mir sfânt. Pe mar-moră e scris numele episcopului Vasile Moga și al protopopului Ioan Popp neunit din O. boroș bucerde iproci. Fundamentul zidului e de 6 șucuri, a turnului e de 8 șucuri. Ușa la oltar și bolta sau zidit în anul 1829 și 3 bolte a bisericii tot la acela an sau zidit.

2. La pagina 394 găsim:

Aceasta sf. carte iaste a s. bise-ricii a Geomalului cumpărată cu bani a 27 de cti-tori, adecă cu 29, douăzeci și nouă de vo-nași bani de argint, cari cu numele la în-ceputul cărții sau scris și sau cumpărat în anul 1801—24 Noiembrie prin osteneala și pre(pă)darea mia Daniil Rad paroch Geo-malului.

3. În Psaltirea de Iași din anul 1743.

Această Psaltire au cumpărat popa Blag Rad din Geomal, și după moartea lui au rămas la nepoții săi. A. 1806. Scrisam Daniil Rad paroch Geomalului.

Pr. L. David.

Asociația Clerului „Andreu Șaguna“.

Nr. 33—1931/2.

CONVOCARE

Conform Art. 10 din Statutele Asociației „A. Șaguna“ a clerului Mitropoliei ort. rom. din Ar-deal, Banat, Crișana și Maramurăș, — având ar-hiereasca binecuvântare, — convocăm al

XI-lea Congres ordinar al preoțimii,
pe zilele de 24 și 25 Noemvrie 1931, la Alba-Iulia, cu următorul program:

Ziua I. 1 Ora 8 $\frac{1}{2}$: Sf. Liturgie, cu predică și Chemarea Duhului Sfânt, în biserica parohială. 2. Ora 11: a) Deschiderea Congresului prin președintele Asociației, P. C. Părinte Dr. Gh. Ciuhandu. Salutul Autorităților și al reprezentanților diferitelor societăți. b) *Prot. Ion Duma-Petroșani*: Cuvânt omagial pentru sărbătorirea dlui N. Iorga, cu prilejul împlinirii a 60 ani de viață. (Sala „I. L. Caragiale“). 3. Ora 13: Masă comună. 5. Ora 15: a) Statul și Biserica neamului. (Problema salariilor preoțești și a bugetului Bisericii peste tot). Referent: *Pr. P. Borzea-Vișteu-de-jos*. b) Înființarea fondului pentru ajutorarea clerului. Referent: *Dr. Seb. Stanca*, consilier episcopesc, Cluj. c) Raportul Asociației „A. Șaguna“ cu Asociația generală a clerului. Referent: *Pr. I. Bânda-Roșia*. 5. Ora 20 $\frac{1}{2}$: Festival religios: *Conferință despre mucenicii ortodoxiei românești în veacul al XVIII-lea*, încadrată în coruri religioase, executate de corul mixt al parohiei A.-Iulia, sub conducerea P. C. Prot. Alex. Baba. (Sala „I. L. Caragiale“).

Ziua II. Ora 8: a) Raportul comitetului central pe anul de gestiune 1930/31. b) Raportul casierului central pe anul de gest. 1930/31. c) Completarea comitetului central. d) Eventuale propuneri (vor fi anunțate biroului central cu cel puțin 3 zile înainte de Congres). e) Închiderea Congresului. 2. Ora 11: Pelerinaj la Sf. Mănăstire Cioara. Parastas pentru fericirii adormiți întru Domnul mucenicii ortodoxiei românești din veacul al XVIII-lea.

Delegații despărțămintelor, aleși conform Art. 6 pct. 1 din Regulament, precum și toți cei ce doresc să participe la Congres, se vor anunța la P. C. Părinte protopop Alex. Baba din A.-Iulia.

Membrii comitetului central sunt convocați în ședință pe ziua de 23 Noemvrie a. c., ora 16, în sala Primăriei Alba-Iulia. În aceeași zi, la ora 18 va avea loc, în aceeaș sală, consfătuirea membrilor prezenți ai Asociației.

Sibiu, din ședința comitetului central, jinuță la 18 Septemvrie 1931.

Prot. Dr. Gh. Ciuhandu,
președinte.

Prof. N. Colan,
secretar general.

Protopopiatul ortodox român Aiud.

Nr. 378—1931 prot.

CONVOCARE

Onorata preoțime a protopopiatului ortodox român Aiud, prin aceasta este con-

vocată la conferința preoțească administrativă, ce se va ținea în parohia centrală Aiud, în ziua de 30 Noemvrie c., cu următorul program:

1. Serviciul divin în capela din Aiud, împreună cu slujba parastasului pentru A. Șaguna. Vor servi preoții domiciliați în Aiud și păr. din Măgina. 2. Deschiderea conferinței prin protopopul tractual și constituirea biroului. 3. Pr. Laur. David citește tema „Cum se poate justifica principiul național pe baza Sf. Scripturi“. 4. Președinții cercurilor religioase prezintă darea de seamă în scris asupra activității cercurilor lor în a. 1931, cu constatările și propunerile lor. Toate actele cercurilor religioase se depun la biroul conferinței. 5. Tema dată de Ven. Consiliu eparhial „Cum îți pregătești credincioșii pentru Sf. Taină a mărturisirii și cuminecării și ce canoane le dai la diferite păcate, vârste și sexe“, va fi lucrată temeinic de fiecare preot și va fi prezentată în scris oficiului protopopesic cel mai târziu 3 zile înainte de conferință. Referent principal va fi păr. Candin Suciu, Măgina. 6. Comunicări oficiale. Propuneri. Interpelări. 7. Încheierea conferinței.

Participarea este obligatorie, precum și prezentarea în ținută oficială (reverendați). Aiud, la 1 Nov. 1931.

Prot. Iosif Pop.

CRONICĂ

Sfințirea pietrii fundamentale a bisericii din *Someșul-Rece*, prot. Clujului, s'a făcut în cadrul unei frumoase serbări în ziua de Duminecă 1 Noemvrie c.

Ziua Marelui Voivod de Alba-Iulia, Mihai, a fost sărbătorită în întreaga țară servindu-se doxologii în principalele biserici din orașe. În biserica catedrală din Cluj, au servit prot. Dr. V. Sava, pr. A. Mușat și pr. I. Cociuban, care a rostit cuvântare de omagiu și urări. La biserică au participat autoritățile civile și militare.

Aniversarea zilei de încheierea armistițiului, 11 Nov. 1918, anul acesta s'a serbat prin arborare de steaguri și tragera clopotelor la ora 11 din zi.

Deschiderea parlamentului se va face în ziua de 15 Nov. cu fastul obișnuit. Chestiunea cea mai principală va fi discuția și stabilirea definitivă a bugetului. Suntem informați că preoții parlamentari încă vor lua cuvântul pentru susținerea și apărarea bisericii și preoțimii așa de greu lovită cu ultima curbă de sacrificiu, aplicată prin o simplă ordonanță ministerială.

Redacționale. Aprecierile defavorabile făcute de preotul *Laurențiu David*, din Geomal, despre enoriașii săi, la începutul articolului „Din trecutul parohiei Geomal“, nu intră în vederile noastre, considerându-le exagerate și condamnabile. Redactorul plecând din Cluj în preziua tipăririi foii, nu a putut face corectura acestui pasaj din articol și numai așa a rămas neeliminat. N'am putut presupune că un preot este în stare să și ponegrească în așa felii fii săi sufletești. Poate să le spună păcatele de care sufer, însă nu prin publicitate. Regretăm mult, că preotul ș'a creat o situație demnă de compătimit în fața enoriașilor.

PARTEA OFICIALĂ

CONSILIUL EPARHIAL ORT.-ROM. DIN CLUJ

COMUNICAT OFICIAL

A apărut de curând în editura Asociației clerului „A. Șaguna“ broșura *Tâlcuirea sfintei Liturghii* de Pr. Dr. N. Terchilă, profesor la Academia teologică „Andreiană“.

Broșura aceasta este excepțional de potrivită pentru a fi răspândită printre elevii școalelor primare și secundare deopotrivă. Ea este însă și un prețios ajutor al preotului în opera de păstorire a sufletelor, întrucât dă puțință credincioșilor de a pătrunde ușor în tainele și frumusețile Sfintei Liturghii și-i leagă în felul acesta de sf. biserică.

Este în interesul bine priceput al cateheților și parohilor să înlesnească răspândirea cât mai largă a acestei broșuri de mult așteptate.

Broșura de 80 de pagini, tipărită în escelente condiții tehnice și legată frumos, nu costă decât *15 Lei* exemplarul (inclusiv porto).

Intrucât s'a tipărit numai un număr limitat de exemplare, invităm pe P. O. pă-

rinți să se grăbească, după puțină, cu comăndele, trimițând deodată cu comănda și banii, căci rambursul e prea scump.

Pentru a evita cheltuielile cu ambalajul și poșta, nu se expediază decât colete de cel puțin 20 exemplare.

Comăndele se fac pe adresa: *P. C. S. Prof. Virgil Nistor*, consilier arhiepiscopesc, cassierul central al Asociației clerului „A. Șaguna” Sibiu (Consiliul Arhiepiscopesc).

Cluj, la 21 Octomvrie 1931.

Consiliul eparhial.

Nr. 590—1931 prot.

(54) 2—3

CONCURS

Se publică concurs pentru întregirea parohiei de cl. II-a *Botez*, din protopopiatul Luduș, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Renașterea”.

Beneficiile împreunate cu postul de paroh sunt:

1. Salar dela stat.
2. Casă parohială cu supraedificii și grădină.
3. Sesiune parohială 32 jugăre.
4. Stola îndatinată.

Cei ce doresc a ocupa acest post își vor înainta oficiului nostru cererea cu documentele necesare în termenul fixat, iar cu prealabila noastră încunoștințare se vor putea prezenta în parohie pentru a face cunoștință cu poporul.

Candidații vor prezenta și act de învoire dela Prea Sf. nostru Episcop, fără de care act nu vor fi luați în candidare.

Luduș, la 3 Noemvrie 1931.

În înțelegere cu consiliul parohial din Botez.

R. Popa, protopop.

Nr. 6861—1931.

(55) 1—3

CONCURS REPETIT

În conformitate cu hotărîrea consiliului protopopesc al tractului Lăpuș, din ședința dela 8 Noemvrie a. c., prin aceasta se publică concurs nou pentru întregirea *postului de protopop al tractului Lăpușului*, îm-

preunat cu postul de paroh al parohiei centrale Târgul-Lăpușului, cu termen de 30 de zile dela întâia publicare în „Renașterea”.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Salarul dela stat ca paroh și diurna protopopească.

2. Locuința în natură în casele parohiale din Tg.-Lăpușului, cu supraedificate și cu grădină.

3. Sesiunea parohială în estenziune de 20 jug. (10 jug. definitiv înproprietărită, 10 jug. în arândă forțată) și lemne din pădurea bisericii.

4. Alte venituri aprobate de forurile bis.

Concurenții îndreptățiți, conform concluderilor Congresului Naț. bisericesc Nr. 111 din 1888, își vor înainta cererile de concurs, cu documentele prescrise, la Ven. Consiliu Eparhial, în termenul indicat mai sus.

Concurenții au să prezinte act de învoire dela P. Sf. Sa Episcopul nostru, fără de care nu vor putea fi luați în candidare.

Dela concurenții din alte Eparhii se cere să prezinte și un act de învoire dela Chiriarchul lor, în înțelesul că, în caz de alegere și numire, li se vor elibera literile dimisionale.

Hotărît în ședința consiliului protopopesc al tractului Lăpuș, ținută în Târg.-Lăpușului în ziua de 8 Noemvrie 1931.

Președinte:

Dr. Seb. Stanca,
delegat consistorial.

Notar:

Dumitru Antal,
adm. prot.

Nr. 7390—1931.

„A P R O B A T”

Cluj, la 10 Nov. 1931.

NICOLAE, Episcop.

A apărut:

**CLUJUL ROMÂNESC
CALENDARUL**

Eparhiei noastre pe anul

Prețul Calendarului: **1932.**
cu Șematism **30 Lei.**
fără Șematism **20 Lei.**

De vânzare la „**Librăria Eparhială**”
Cluj, Piața Cuza Vodă 6.